

Göç sorunu ve kapsayıcı eğitimin göçmen öğrencileri¹**Emre Tanç², Rukiye Mert Tanç³, Ünal Açı⁴**

DOI 10.5281/zenodo.10654156

Özet

Günümüz globalleşen dünyasında, göç sorunu, toplumlar arasında önemli bir dinamik haline gelmiştir. Göçmen öğrencilerin eğitim sistemine entegrasyonu, bu sorunun eğitim bağlamındaki karmaşıklığını ortaya koymaktadır. Bu çalışma, göç sorununun ve kapsayıcı eğitim yaklaşımlarının göçmen öğrencilere olan etkilerini daha derinlemesine anlamayı amaçlamaktadır. Bu çalışma, literatür tarama tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Göç sorunu ve kapsayıcı eğitim üzerine yapılmış önceki araştırmalar, akademik makaleler ve diğer kaynaklar taranarak, mevcut bilgilerin sentezlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonunda göçmen öğrencilere yönelik kapsayıcı eğitim uygulamalarının, öğrencilerin akademik başarılarını olumlu yönde etkilediği; dil becerilerini geliştirmeye yönelik kapsayıcı eğitim programlarının, göçmen öğrenciler arasında dil bariyerlerini azalttığı ve kapsayıcı eğitimin, göçmen öğrencilerin sosyal entegrasyonunu artırdığı ve kültürel farkındalıklarını güçlendirdiği ortaya konulmuştur. Bu çalışma, göç sorunu ve kapsayıcı eğitim arasındaki ilişkinin önemini vurgulamaktadır. Kapsayıcı eğitim uygulamalarının, göçmen öğrencilere yönelik eğitimde çeşitli yönlerden fayda sağladığını göstermiştir. Bunun yanında çalışmaya, göç sorununun eğitim bağlamındaki etkilerini derinlemesine inceleyerek literatüre yeni bir bakış açısı sunulmuştur. Kapsayıcı eğitimin göçmen öğrencilere sağladığı olumlu etkileri vurgulayarak, eğitim politikalarının geliştirilmesine katkıda bulunabilir. Bu çalışma, gelecekteki araştırmacılara temel oluşturacak ve eğitim pratiğine rehberlik edecek bir kaynak sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, kapsayıcı eğitim, göç, göçmen**Migration problem and migrant students in inclusive education****Abstract**

In today's globalised world, the problem of migration has become an important dynamic among societies. The integration of migrant students into the education system reveals the complexity of this problem in the educational context. This study aims to understand better the migration problem and the effects of inclusive education approaches on migrant students. This study is based on the literature review technique. Previous research, academic articles and other sources on migration problems and inclusive education were reviewed to synthesise the existing information. At the end of the study, it was revealed that inclusive education practices for immigrant students positively affect their academic achievement; inclusive education programmes aimed at improving language skills reduce language barriers among immigrant students; and inclusive education increases the social integration of immigrant students and strengthens their cultural awareness. This study emphasises the importance of the relationship between the migration problem and inclusive education. It has shown that inclusive education practices benefit migrant students in various aspects of education. In addition, the study provides a new perspective to the literature by examining the effects of migration problems in the context of education in depth. By emphasising the positive impact of inclusive education on migrant students, it can contribute to developing educational policies. This study can be used in the future.

Keywords: Education, inclusive education, migration, migrant

¹ **DERLEME ÇALIŞMASIDIR**

² Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, emretanc@yahoo.com

³ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, merteukiye@gmail.com

⁴ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, unal_acik@hotmail.com

Giriş

Göç, günümüz dünyasında küresel bir sorun olarak öne çıkmaktadır ve dünyanın dört bir yanındaki milyonlarca insanı etkilemektedir. Dil, din, kültür ve sosyoekonomik durum gibi çeşitli nedenlerle göçmenler, doğdukları ülkeleri terk etmek zorunda kalmaktadırlar (Durhat ve Ökten, 2023). Bu zorunlu yer değiştirme süreci, göçmen öğrencilerin eğitimine erişimini ve başarısını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Kapsayıcı eğitim, farklı arka planlardan gelen öğrencilerin eğitim sistemine etkin bir şekilde entegre olmalarını sağlayan önemli bir yaklaşımdır (Danış ve diğerleri, 2023). Bu model, öğrencilerin farklılıklarına bakılmaksızın eşit fırsatlara erişimini hedefler. Göçmen öğrencilerin kapsayıcı eğitim kapsamında yerel öğrencilerle birlikte aynı sınıflarda eğitim almaları, birbirlerini anlamalarını ve bir arada öğrenmelerini teşvik eder. Bu durum, sadece akademik başarılarına değil, aynı zamanda sosyal uyumlarına da olumlu bir etki yapar. Kapsayıcı eğitim, göçmen öğrencilerin yeni toplumlarına uyum sürecini kolaylaştırırken, onlara güven duygusu kazandırır ve öğrenme ortamlarında pozitif bir deneyim yaşamalarına katkıda bulunur. Bu sayede, çeşitli kültürlerden gelen öğrenciler arasında daha sağlam bir topluluk oluşturularak, birbirinden öğrenme ve anlama potansiyeli artar (Dere ve Demirci, 2023).

Göç, kültürel çeşitliliği artırmanın yanı sıra eğitim sistemlerinde çeşitli zorlukları da beraberinde getirmektedir. Göçmen öğrencilerin eğitimle entegrasyonu, hem bireylerin hem de toplumların başarılı bir şekilde bir arada yaşamasını sağlamak adına kritik bir öneme sahiptir. Ancak, mevcut literatürde göç sorununun eğitimle olan etkileşimini anlamaya yönelik bazı boşluklar bulunmaktadır. Özellikle, kapsayıcı eğitim yaklaşımlarının göçmen öğrencilere etkilerini anlamak için yapılmış kapsamlı bir sentez eksikliği vardır. Bu noktada, göçmen öğrencilere yönelik kapsayıcı eğitim politikalarının etkinliği ve uygulama zorlukları konusundaki bilgi eksikliği önem arz etmektedir. Bu çalışma, göç sorunu ve eğitim arasındaki bu eksiklikleri doldurmayı hedeflemektedir. Araştırma, özellikle kapsayıcı eğitim uygulamalarının, göçmen öğrencilerin eğitim süreçlerine olan etkilerini anlamak üzere geniş bir perspektifi ele almaktadır. Bu çalışmanın genel amacı, göçmen öğrencilere yönelik kapsayıcı eğitim uygulamalarının etkinliğini ve bu uygulamaların eğitim süreçlerine olan katkılarını incelemektir. Bunun yanında, kapsayıcı eğitim politikalarının göçmen öğrencilerin akademik başarılarına etkisinin belirlenmesi, dil becerilerini geliştirmeye yönelik programların değerlendirilmesi ve sosyal entegrasyonun artırılmasına yönelik stratejilerin analizi yer almaktadır. Bu hedefler, göç sorununun eğitimle olan ilişkisini daha iyi anlamak, mevcut uygulamaların etkinliğini değerlendirmek ve gelecekteki eğitim politikalarına yönelik öneriler geliştirmek adına temel oluşturacaktır.

Göç ve Göçmen Kavramları

Göç, bir topluluğun, insanların, hayvanların veya kuşların bir coğrafi bölgeden diğerine yönelik, genellikle coğrafi, ekonomik, sosyal, politik veya çevresel nedenlerle kaynaklanan bir hareketliliği ifade eder. Bu süreç, bireylerin yaşam koşullarını iyileştirme, iş bulma, eğitim alma, sığınma arama veya diğer bir dizi faktörle motive olmalarından kaynaklanabilir. Göç, genellikle bir yerleşim yerinden diğerine geçişi ve yerleşim yerini değiştirme eğilimindedir (Güney ve Cengiz, 2023). Bu yer değiştirme, geçici veya kalıcı olabilir ve aynı ülke içinde veya farklı ülkeler arasında gerçekleşebilir. İnsanlar, coğrafi sınırları aşarak yeni bir yaşam kurma arayışında olabilirler. Bu durum, ekonomik fırsatlar, daha iyi yaşam koşulları, siyasi istikrarsızlık, doğal afetlerin etkisi veya savaş gibi pek çok nedenle tetiklenebilir. Göç, sadece bireylerin yaşamlarını etkilemekle kalmaz, aynı zamanda hedef ve kaynak toplulukları üzerinde

ekonomik, kültürel ve sosyal değişimlere neden olabilir. Bu karmaşık olgu, toplumlar arasında etkileşimlere yol açarak küresel düzeyde ekonomik ve politik dinamiklere de etki edebilir (Erbaş, 2019).

Göçmen terimi, bir yerden başka bir yere yerleşen, taşınan veya göç eden bireyleri tanımlar. Göçmenler, genellikle bir ülkeden başka bir ülkeye, bir şehirden başka bir şehre veya bir bölgeden başka bir bölgeye taşınan kişilerdir. Göçmenler, iş, eğitim, aile birleşimi, sığınma veya daha iyi bir yaşam standardı gibi nedenlerle hareket edebilirler. Göç ve göçmenlik, toplumları etkileyen karmaşık ve çok yönlü konulardır (Ereş, 2015). Ekonomik, kültürel ve sosyal dinamikleri etkileyebilirler. Göç, dünya genelinde birçok sebepten kaynaklanan bir olgudur ve global düzeyde ekonomik, siyasi ve kültürel etkileşimlere neden olabilir. Göçmenler, yeni yerleştikleri toplumlara çeşitlilik katarlar, ancak aynı zamanda yerel kaynakların kullanımı, işgücü piyasası ve sosyal hizmetler gibi konularda da zorluklar ortaya çıkabilir (Bimay ve Çetin, 2023).

Göçün Öğrenim Çağındaki Çocuklara Etkisi

Göçmen çocuklar, göç ettikleri bölgelerde genellikle zorlu ve travmatik deneyimlere maruz kalmaktadırlar. Göç, genellikle aileleri ile birlikte gerçekleşse de, çocuklar bu süreçte bir dizi zorlukla karşılaşabilirler. Özellikle savaş, iç karışıklık, yoksulluk gibi nedenlerle ülkelerini terk etmek zorunda kalan göçmen çocuklar, yeni bir çevreye adapte olma çabası içerisindeyler (Şahin ve Çıldır, 2023). Göçmen çocuklar, genellikle zorlu ve travmatik deneyimlere maruz kalan bir grup bireydir. Göç, genellikle aileleriyle birlikte gerçekleşse de, çocuklar bu süreçte bir dizi zorlukla karşılaşabilirler. Özellikle savaş, iç karışıklık, yoksulluk gibi nedenlerle ülkelerini terk etmek zorunda kalan göçmen çocuklar, yeni bir çevreye adapte olma çabası içerisindeyler. Bu süreçte dil ve kültür farklılıkları, eğitim sistemi değişiklikleri, sosyal uyum zorlukları gibi faktörler, çocukların yaşadıkları travmatik deneyimleri daha da derinleştirebilir. Ayrıca, göç ettikleri bölgelerdeki toplumsal kabul, ayrımcılık ve ekonomik sıkıntılar da göçmen çocukların karşılaştığı zorlukları artırabilir. Bu noktada, çocukların psikososyal destek, eğitim imkanlarına erişim ve sosyal entegrasyonları için güçlü bir destek sistemine ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu destek, göçmen çocukların yeni yaşamlarına daha sağlıklı bir şekilde adapte olmalarına ve geçmişteki travmatik deneyimleriyle baş etmelerine yardımcı olabilir (Gün ve Yüksel, 2021).

Göç yaşayan çocuklarda göç yaşamayan çocuklara kıyasla daha fazla davranış problemleri ve duygusal sorunlar gözlemlenmektedir, bu durum alanyazında sıkça vurgulanmıştır (Yıldırım Kurtuluş ve Kurtuluş, 2022). Göç deneyimi, çocuklar üzerinde ruhsal ve sosyal sorunlar açısından bir risk faktörü olarak ele alınmaktadır (Uluocak, 2009). Bu sorunların içinde en önemlilerinden biri ise eğitimle ilgili zorluklardır (Börü ve Boyacı, 2016). Göçmen çocukların karşılaştığı başlıca eğitim zorlukları arasında dil yoksunluğu kaynaklı bilgi erişim problemleri, kültürel farklılık veya ekonomik sıkıntılar bulunmaktadır. Dil bariyerleri, göçmen çocukların eğitim sistemine entegrasyonunu zorlaştırabilir ve sınıf içinde iletişimde sorunlar yaşanmasına neden olabilir. Ayrıca, göçmen ailelerin ekonomik sıkıntıları, çocukların okula devam etmelerini ve eğitimlerini sürdürebilmelerini engelleyebilir. Bu bağlamda, göçmen çocukların eğitim süreçlerinde karşılaştıkları bu zorluklara dikkat çekmek ve çözüm önerileri geliştirmek önemlidir. Dil destek programları, kültürlerarası eğitim yaklaşımları, ekonomik destek mekanizmaları gibi çeşitli önlemler alınarak, göçmen çocukların eğitimde daha başarılı olmaları ve sosyal uyum sağlamaları desteklenebilir. Ayrıca, bu konuda daha fazla araştırma yapılması ve etkili politikaların oluşturulması da önem taşımaktadır (İlgar ve Coşgun İlgar, 2015).

Sonuç olarak göç, öğrenim çağındaki çocuklar üzerinde çeşitli etkiler doğurabilir. Bu etkiler, göç sürecinin nedenlerine, çocuğun yaşına, göç edilen yerin kültürel yapısına ve alınan desteklere bağlı olarak değişebilir. Göçün öğrenim çağındaki çocuklara olası etkileri aşağıda özetlenmiştir (Sağlam, 2023; Balun ve diğerleri, 2023):

- Dil ve Kültür Adaptasyonu: Göç eden çocuklar, yeni bir dil ve kültürle tanışmak zorunda kalabilirler. Bu durum, dil bariyerleri ve kültürel farklılıklar nedeniyle başlangıçta uyum sorunlarına neden olabilir. Ancak, zamanla dil ve kültür adaptasyonu gerçekleşebilir.
- Eğitimde Zorluklar: Göç eden çocuklar, yeni eğitim sistemine alışma sürecinde zorluklar yaşayabilirler. Farklı öğretim metotları, müfredat ve sınıf dinamikleri, çocukların eğitimine etki edebilir.
- Psikososyal Etkiler: Göç, çocuklarda psikososyal etkiler bırakabilir. Ayrılık, kaygı, stres ve travma gibi duygusal zorluklarla baş etmek, öğrenim sürecini olumsuz etkileyebilir. Destek mekanizmaları bu noktada önemlidir.
- Arkadaşlık ve Sosyal Entegrasyon: Yeni bir ortama adapte olma sürecinde, çocukların arkadaşlık kurma ve sosyal entegrasyonu önemlidir. Bu, çocuğun okulda ve çevresinde destek bulabilmesi açısından etkili olabilir.
- Aile Dinamikleri: Göç, aile dinamiklerini de etkileyebilir. Aile içindeki uyum sorunları veya aile bireylerinin iş bulma çabaları, çocukların eğitimine yansiyabilir.
- Eğitime Erişim: Göç eden çocuklar, yeni yerleştikleri bölgede eğitim olanaklarına ulaşmada bazı engellerle karşılaşabilirler. Bu, çocukların eğitimine etki eden önemli bir faktördür.

Göçün öğrenim çağındaki çocuklar üzerindeki etkilerini anlamak ve bu etkilerle başa çıkmak için, eğitim sistemlerinin, toplumların ve ailelerin bu çocuklara destek olacak politikalar ve programlar geliştirmesi önemlidir. Ayrıca, kültürel çeşitliliğe saygı göstermek ve eğitimde adaleti sağlamak da göç eden çocukların entegrasyonunu kolaylaştırabilir.

Kapsayıcı Eğitim

Kapsayıcı eğitim, eğitim sistemini oluşturan her bireyin öğrenme ve gelişimini merkeze alan bir yaklaşımı benimsemektedir (Şimşek ve Kılcan, 2023) Bu anlayış, özellikle engel tanımlanmış bireyler, özel yeteneklere sahip olmamaları nedeniyle belirli alanlarda düşük performans gösteren bireyler, kız çocukları ve göçmenler gibi geleneksel olarak eğitim sisteminden dışlanma riski taşıyan gruplara özel bir vurgu yapmaktadır. Kapsayıcı eğitim, bu bireyleri destekleyerek eğitim olanaklarından tam olarak yararlanmalarını sağlamayı amaçlamaktadır (Tuzcuoğlu ve Aydın, 2023). Kapsayıcı eğitim, sadece bireyler arasında farklılıkları değil, aynı zamanda bu farklılıkların bir zenginlik kaynağı olarak görülmesini teşvik eder. Engelleri ortadan kaldırmaya odaklanarak, eğitimde eşitlik ilkesini güçlendirmeyi hedefler. Bu sayede, toplumun her kesiminden bireylerin katılımını ve dahililiğini artırarak, eğitimin toplumsal gelişime pozitif katkıda bulunmasını sağlamayı amaçlar (Yavuztürk ve Öztürk, 2023).

Kapsayıcı eğitim, çeşitli yeteneklere ve özelliklere sahip öğrencilerin bir araya gelerek eğitim almalarını destekleyen bir yaklaşımdır. Bu eğitim modeli, çocukları sadece akademik başarılarına değil, aynı zamanda sosyal ve duygusal gelişimlerine de odaklanır. Öğrencilerin birbirleriyle etkileşimde bulunmaları, kapsayıcı eğitimin temel prensiplerinden biridir (Gross, Haines ve diğerleri, 2015). Bu bağlamda, çocuklar arasında etkileşimi teşvik etmek, onların birbirlerinden öğrenmelerini ve farklı yetenekleri, kültürleri, ve deneyimleri paylaşmalarını

sağlamak önemlidir. Sınıftaki çeşitliliği kutlamak, öğrencilere empati ve anlayış kazandırmak açısından kritiktir. Kapsayıcı eğitimde, öğretmenler öğrencilere işbirliği yapma, birlikte projeler geliştirme ve farklı bakış açılarını değerlendirme fırsatları sunabilirler. Bu, öğrencilere sadece akademik becerilerini değil, aynı zamanda sosyal becerilerini de geliştirme şansı tanır. Çocukların birbirleriyle etkileşimde bulunmaları, öğrenciler arasında dayanışma ve pozitif bir sınıf ortamı oluşturarak öğrenmeyi destekler. Bu şekilde, kapsayıcı eğitim, öğrencilere sadece bireysel başarılarını değil, aynı zamanda birbirleriyle işbirliği yapma ve farklılıkları değerlendirme becerilerini de kazandırır (Veronika Derzhavina ve diğerleri, 2021).

Kapsayıcı eğitim, toplumun her bireyine adil ve eşit fırsatlar sunmayı amaçlayan bir yaklaşımdır. Bu kapsamda, öğretmenlerin kapsayıcı eğitim ilkelerini anlamaları ve etkili bir şekilde uygulamaları oldukça önemlidir (Yılmaz ve diğerleri, 2019). Öğretmenler, çeşitli öğrenci profillerine sahip sınıflarda öğrenimi desteklemek, farklı ihtiyaçları karşılamak ve her öğrencinin potansiyelini en üst düzeye çıkarmak için çeşitli stratejiler kullanılmalıdır (Demirkol ve Kuşça, 2023). Kapsayıcı eğitim, öğretmenlere öğrenci çeşitliliğini kucaklama ve öğrencilere özgün öğrenme ihtiyaçlarına uygun bir şekilde yanıt verme konusunda rehberlik etmektedir. Bu çerçevede, öğretmenlerin esnek öğretim metotları kullanmaları, öğrencilere farklı öğrenme materyalleri sağlamaları ve sınıf içinde işbirliği ve etkileşimi teşvik etmeleri önemlidir. Böylece, her öğrencinin öğrenme sürecine etkin bir şekilde katılımını sağlamak ve kapsayıcı bir eğitim ortamı oluşturmak mümkün olacaktır (Lishuai ve diğerleri, 2022).

Göçmen çocukların eğitimi, Türk toplumuna entegrasyonları ve kendi geleceklerini inşa etmeleri açısından son derece kritiktir, çünkü kapsayıcı eğitim ilkeleri, farklılıkları değerlendirme, işbirliği ve topluluk katılımını vurgulayarak, bu çocukların eğitim süreçlerini daha etkin bir şekilde desteklemeyi amaçlar (Yıldız, 2018). Her ulus, kendi değerlerini eğitim aracılığıyla vatandaşlarına aktararak istediği toplumu oluşturmayı hedefler. Göçmen çocukların eğitimi, bu bağlamda kültürel bir köprü oluşturarak, çeşitli kültürlerin bir arada yaşadığı toplumun bir parçası olmalarını sağlar (Tagiyeva, 2023). Bu süreç, hem yerel hem de göçmen topluluklar arasında anlayışı artırabilir, empatiyi güçlendirebilir ve toplumsal uyumu destekleyebilir. Eğitim, göçmen çocuklara sadece bilgi ve beceri kazandırmakla kalmaz, aynı zamanda onların kimliklerini güçlendirmelerine, toplumlarına katkı sağlamalarına ve kendi potansiyellerini en üst düzeyde kullanmalarına olanak tanır. Türk eğitim sisteminin, göçmen çocuklarına yönelik özel ihtiyaçlarına duyarlı bir şekilde yaklaşması, eğitimde adaleti sağlaması ve kültürel çeşitliliği zenginlik olarak değerlendirmesi, bu çocukların topluma entegrasyon sürecini destekleyebilir ve onların başarı potansiyelini artırabilir (Ayaz, 2019).

Materyaller ve Yöntem

Bu çalışmada kapsayıcı eğitim bağlamında göçmen öğrenciler incelenmiştir. Bu bağlamda çalışma literatür taraması olarak hazırlanmıştır. Literatür taraması yapmak, mevcut bilgileri toplamak, konunun geçmişteki çalışmalarını anlamak ve daha önce yapılan araştırmalardan elde edilen bulguları değerlendirmek anlamına gelir. Bu değerlendirme, araştırmacının kendi çalışmasını bu önceki bilgi birikimiyle bağlamasına ve daha önceki araştırmalardan elde edilen bulguların üzerine yeni bilgiler eklemesine olanak tanır (Yıldız, 2023). Bu çalışmanın literatür tarama süreci, çeşitli veritabanları ve bilimsel arama motorları üzerinden gerçekleştirilmiştir. Özellikle, YÖK tez yazım merkezi ve Google Akademik Makale gibi disiplinlerarası veritabanları üzerinde sistematik bir arama yapılmıştır. Bu veritabanları, eğitim, sosyoloji, göç ve benzeri alanlardaki akademik kaynaklara erişimi sağlamak amacıyla seçilmiştir. Literatür seçimi, belirli kriterlere göre dikkatlice yapılmıştır. Bu kriterler arasında, göç sorunu ile kapsayıcı eğitim

arasındaki ilişkiyi ele alan ve göçmen öğrencilere yönelik eğitim politikalarını inceleyen araştırmalar öncelikle tercih edilmiştir. Ayrıca, son yıllarda yayımlanmış ve güncel verilere odaklanan çalışmalar ön planda tutulmuştur. Kaynak seçimi, yazarın belirlediği kriterlere göre gerçekleştirilmiştir. Bu kriterler arasında, güvenilirlik, metodolojik sağlamlık, örneklem büyüklüğü, teorik katkı ve sonuçların genelleştirilebilirliği gibi faktörler bulunmaktadır. Bu seçim kriterleri, literatürdeki güvenilir ve nitelikli bilgilerin derlenmesini sağlayarak, araştırmanın temelini oluşturmuştur. Kaynakların seçim süreci ve değerlendirilmesi, araştırmanın metodolojik sağlamlığına katkıda bulunarak güvenilir ve anlamlı sonuçların elde edilmesine imkân tanımıştır.

Sonuçlar ve Tartışma

Göçmen ve mülteci öğrencilerle ilgili yapılan araştırmaların ortak noktaları ve ayrıştığı noktalar, genel olarak dil, kültür, eğitim sistemi ve sosyal faktörleri içermektedir. Örneğin, Madzive ve Thondhlana'nın (2017) çalışması, Suriyeli mülteci çocukların okullara entegrasyonunda İngilizcenin kritik rol oynadığını vurgulamıştır. Ayrıca, Deslandes ve diğerleri (2022) Afrika kökenli göçmenlerin kültürleşme ve eğitim deneyimlerini inceleyen bir meta-sentez çalışması yapmış ve ev sahibi kültürü benimseyen göçmenlerin daha olumlu eğitim deneyimleri yaşadığını belirtmiştir. Bununla birlikte, Aksungur'un (2022) çalışması, okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime olumlu bir tutum sergilediğini ancak uygulamadaki sorunların öğretmenlerden kaynaklandığını belirtmektedir. Bu noktada, öğretmenler arasındaki eğitim farklılıkları, araştırmalarda ayrışan bir konu olarak ortaya çıkmaktadır. Keleş'in (2019) çalışması ise Suriyeli mülteci çocuklara sunulan eğitim hizmetlerinin evrimini incelemiş ve Türk Hükümeti'nin politika değişikliklerinin zorlukları nasıl etkilediğini göstermiştir. Bu çalışmaların ortak noktaları, göçmen ve mülteci çocukların eğitimine yönelik karşılaşılan zorlukları ve bu zorluklara çözüm önerilerini ele almalarıdır. Dil öğretimi, kültürel uyum, ekonomik destek, güvenlik sağlama, kapsayıcı eğitim modellerinin geliştirilmesi gibi konular, bu araştırmalarda sıkça vurgulanan ortak hususlardır. Ancak, her bir çalışma, farklı coğrafyalarda, kültürel bağlamlarda ve öğrenci gruplarında gerçekleştirildiği için ayrışan noktalar da içermektedir. Örneğin, Şahin'in (2020) vurguladığı Türkçe öğretimindeki zorluklar, Koşar ve Aslan'ın (2020) dil-iletişim problemleri üzerinde durmaları gibi. Ayrıca, Robiyansah'ın (2020) Endonezya özelinde geliştirdiği kapsayıcı eğitim modeli, farklı coğrafyalardaki uygulamalardan farklılık gösterebilir. Bu çeşitlilik, göçmen ve mülteci çocukların eğitime yönelik daha etkili stratejilerin geliştirilmesi için önemlidir. Budak (2022), göçmen çocukların Türkiye'deki eğitim sistemine entegrasyonundaki sorunları araştıran bu çalışma, dil eğitimi, danışmanlık, rehberlik ve aile entegrasyonu gibi faktörlerin önemine vurgu yapmaktadır. Deslandes ve diğerleri (2022), Afrika kökenli göçmenlerin kültürleşme ve eğitim deneyimlerini inceleyen bu çalışma, ev sahibi kültürü benimsemenin öğrencilerin akademik başarıları, uyumları ve aile desteğini artırabileceğini belirtmektedir. Ferreira ve diğerleri (2022), göçmen ve mülteci kökenli öğrencilerin oyunla öğrenmelerini araştıran bu çalışma, oyun temelli eğitimin öğrencilerin dil becerilerini geliştirebileceğini ve olumsuz koşullara rağmen öğrenmeye olanak tanıyabileceğini vurgulamaktadır. Doğan ve Avcioğlu (2022), dil farklılıklarından kaynaklanan sorunları ele alan bu çalışma, öğretmenler arasında kapsayıcı eğitim konusunda eğitim eksikliğinin çözüm bulunmasını önermektedir.

Bununla birlikte, yapılan araştırmalar arasında dil ve iletişim problemleri öne çıkan bir sorun olarak karşımıza çıkmıştır. Özellikle öğretmenler arasında kapsayıcı eğitim konusunda eğitim

almamış olanların varlığı, dil farklılıklarından kaynaklanan sorunların çözümünde zorluklara neden olmuştur. Bu bağlamda, öğretmenlere kapsayıcı eğitim konusunda eğitim verilmesi ve dil desteği sağlanması gibi adımların atılması önerilmiştir. Bu çalışmaların ortak noktaları, göçmen çocukların eğitimine odaklanan çok yönlü bir perspektif sunarak, dil, kültür, oyun temelli öğrenme ve öğretmen eğitimi gibi önemli alanlara vurgu yapmaktadır. Ancak, her bir çalışma kendi özgün vurgularını taşımakta ve farklı metodolojileri kullanarak çeşitli yönleri ele almaktadır.

İncelenen araştırma özetleri ve öneriler aşağıda sunulmuştur:

Birinci olarak, göçmen öğrencilerin eğitimine dair yapılan araştırmalar genellikle belirli bir coğrafi bölge veya ülkeye odaklanmıştır. Bu nedenle, farklı bölgelerdeki göçmen öğrencilerin eğitim deneyimleri arasındaki farklılıkların daha kapsamlı bir şekilde ele alındığı çalışmalara ihtiyaç vardır. Çeşitli coğrafi bölgelerdeki göçmen öğrencilere yönelik eğitim politikalarının ve uygulamalarının karşılaştırmalı analizleri, bu alandaki boşluğu doldurabilir.

İkinci olarak, dil öğrenme ve dil bariyerleri konusu, göçmen öğrencilerin eğitimine yönelik kritik bir sorun olarak belirtilmiştir. Ancak, bu konuda daha etkili dil eğitimi stratejileri ve programları geliştirilmesi amacıyla yapılan araştırmaların sayısının artması gerekmektedir. Farklı dil gruplarından gelen göçmen öğrencilere yönelik dil eğitimi programlarının etkinliğini değerlendiren araştırmalara ağırlık verilmesi, bu alanda gelişmeye katkı sağlayabilir.

Üçüncü olarak, öğretmenlerin göçmen öğrencilere yönelik tutumları ve eğitim süreçlerine etkisi üzerine daha fazla araştırma yapılması önemlidir. Öğretmenlerin kapsayıcı eğitim konusundaki bilgi düzeyleri, pedagojik yaklaşımları ve kültürler arası becerileri üzerine odaklanan araştırmalar, öğrencilerin eğitim deneyimlerini olumlu yönde etkileyebilir.

Dördüncü olarak, göçmen öğrencilerin ailelerinin eğitim süreçlerine etkisi ve ailelerin okullarla etkileşimi konusunda daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Ailelerin çocuklarının eğitimine aktif olarak katılımını sağlayan programların ve politikaların etkilerini değerlendiren çalışmalar, aile faktörünün göçmen öğrencilerin eğitim başarısı üzerindeki etkisini daha iyi anlamamıza yardımcı olabilir.

Beşinci olarak, çeşitli kültürlerden gelen öğrenciler arasındaki etkileşim ve sosyal entegrasyon konularına daha fazla odaklanılmalıdır. Bu, öğrenciler arasındaki kültürler arası iletişimi ve anlayışı artırmaya yönelik programların geliştirilmesine ve bu konuda politika önerilerine yol açabilir.

Son olarak, öğrencilerin yaşadıkları coğrafi bölgelerdeki toplumsal kabul ve uyum süreçlerine odaklanan araştırmalar, eğitim politikalarının geniş bir perspektiften değerlendirilmesine ve toplumsal entegrasyonun güçlendirilmesine katkı sağlayabilir.

Bu önerilere dayalı olarak, göçmen öğrencilerin eğitimine dair daha kapsamlı, çeşitli ve geniş bir perspektife sahip araştırmalara olan ihtiyaç vurgulanmalıdır. Bu çalışmalar, göçmen öğrencilerin eğitim süreçlerini daha iyi anlamamıza, sorunlara etkili çözümler bulmamıza ve daha kapsayıcı eğitim politikalarının geliştirilmesine katkı sağlayabilir.

Referans

- Aksungur, S. (2022). *Okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime ilişkin tutumları, yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. EB Enstitüsü, Pamukkale Üniversitesi.
- Ayaz, A. (2019). *Barış ve farklılıklara saygı değerlerine ilişkin Suriyeli öğrenciler Türkçe ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], EB Enstitüsü, Fırat Üniversitesi.
- Balun, B., Kurter, O., & Dinçay, İ. H. (2023). Göç yönetimi ve göçlerin türkiye'deki sosyoekonomik yaşama etkilerine ilişkin akademisyen görüşleri. *Third Sector Social Economic Review*, 58(1), 877-900.
- Bimay, M., & Çetin, E. (2023). Entegrasyon sürecinde göçmen aile yapısında yaşanan değişimler: Batman'daki Suriyeliler Örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(3), 1019-1935.
- Börü, N. ve Boyacı, A. (2016). Göçmen öğrencilerin eğitim-öğretim ortamlarında karşılaştıkları sorunlar: Eskişehir ili örneği. *Turkish Studies*, 11(14), 123-158.
- Budak, M. (2022). *Göçmen öğrencilerin Türkiye'deki eğitim sistemine dahil edilmesi*. Uluslararası Türk Dünyası Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı.
- Büyükhan, M. & Karagöl, E. T. (2021). Suriyeli çocukların eğitime erişimi önündeki engeller: Ankara ili örneği. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 25 (3), 941-972.
- Danış, N., Güneş, İ., Tektaş, K., Eroğlu, S., İpek, M., Kaçan, V., ... & Gündüz, U. A. (2023). Kapsayıcı eğitimin dünü, bugünü, yarını ve öğrenme ortamlarına yansımaları. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 10(101), 3089-3102.
- Demirkol, M., & Kuşça, N. (2023). Kapsayıcı eğitime yönelik öğretmen tutum ölçeği ile kapsayıcı eğitime yönelik öğretmen özyeterlik ölçeği: ölçek uyarılama çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 1865-1883.
- Dere, İ. & Demirci, E. (2023). Türkiye'de göçmen öğrencilerin eğitimde karşılaştıkları sorunlar. *HUMANITAS-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(INCSOS VIII Özel Sayısı), 108-135.
- Deslandes, C., Kaufmann, L. M., & Anderson, J. R. (2022). A systematic and integrative review of qualitative research exploring experiences of acculturation and education among African-born migrants. *International Journal of Intercultural Relations*, 8(6), 240-257.
- Doğan, A., & Avcıoğlu, A. (2022). Kapsayıcı eğitimin yadsınamaz gerçeği: Göçmen çocukların eğitim sorunlarının incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 987-1015.

- Durhat, G., & Ökten, C. E. (2023). Mülteci öğrencilerin eğitimi bağlamında türkçe öğretmenlerinin ders kitaplarına yönelik görüşleri. *Turkish Studies-Educational Sciences*, 18(1), 19- 32
- Erbaş, H. (2019). *Göç ve göçmenler*. Phoenix Yayınları.
- Ereş, F. (2015). Türkiye’de göçmen eğitimi sorunsalı ve göçmen eğitiminde farklılığın yönetimi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 17-30.
- Ferreira, J., Kendrick, M., & Early, M. (2022). Migrant and refugee background students learning through play. *The Reading Teacher*, 75(4), 453-462.
- Gross, Judith M. S., Haines, Shana J., Hill, C., Francis, Grace L. (2015). Blue banning, Martha; Turnbull, Ann P. *School Community Journal*, 25(2), 9- 34
- Gün, M. & Yüksel, S. (2021). Dünyada göçmen eğitim politikaları bağlamında Türkiye’nin göçmen eğitimi sürecinin değerlendirilmesi ve çözüm önerileri. *Milli Eğitim Dergisi, Türkiye’de ve Dünyada Göçmen Eğitimi*, 15 (7), 1031-1053
- Güney, G. Ö., & Cengiz, S. (2023). Göç, göçmen politikaları ve Türkiye’de işgücü piyasalarında prekaryalaşma. *İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi*, 8(20), 236-249.
- Güngör, T., & Pehlivan, O. (2021). Kapsayıcı eğitimin Türk eğitim sistemindeki yeri ve önemi. *Studies in Educational Research and Development*, 5 (1), 48-71
- Ilgar, M. Z., ve Coşgun Ilgar, S. (2015). Göç ve göçmenliğin psikolojik yansımaları (Vatansız vatandaş olmak). *Disiplinlerarası Göç ve Göç Politikaları Sempozyumu*, 159–177. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- İra, N. & Gör, D. (2018). Eğitim fakültesi öğretim üyelerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşleri, *Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counseling*, 7 (2), 29-38.
- Kazu, H. & Deniz, E. (2019). Kapsayıcı eğitim bağlamında öğretmenlerin mülteci öğrencilere ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 14(20), 1336-1368.
- Keleş, H. (2019). *Building bridges through an inclusive education system: The case of Syrian refugee children in Hatay/Turkey*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. SB Enstitüsü, Ankara Üniversite.
- Koçyiğit, E. & Şimşek, H. (2019). Kapsayıcı eğitim bağlamında Türkiye’de ortaöğretim programlarında çokkültürlülüğün izleri. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 75-90.
- Koşar, S. & Aslan, F. (2020). İlkokul ve ortaokula devam eden göçmen çocukların eğitim sorunlarına yönelik okul yöneticilerinin görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitimi (TEKE) Dergisi*, 9 (4), 1799-1831

- Lishuai Jia, Run Tan & Marina Santi (2022). Teachers' understanding of inclusive education: comparing perspectives in China and Italy, *Asia Pacific Journal of Education*, 5(12), 55-82.
- Madzive, M. ve Thondhlana, S. (2017). The 'polyonymous identity' of the Hlengwe people of Zimbabwe and their struggle for a 'collective proper name', *HTS Teologiese Studies / Theological Studies* 76(4)
- Mura, G., Olmos, A., Aleotti, F., Ortiz, M., Rubio, M. & Diamantini, D. (2020). Inclusive education in Spain and Italy: Evolution and current debate, *Journal of Inclusive Education in Research and Practice*, 1(1), 1-23.
- Robiyansah, M. (2020). *Tindak pidana pweggelapan dalam jabatan oknum karyawan pada commanditaire vennotschap performa mandiri R2 Di Kota Jambi* (Doctoral dissertation), Universitas Batanghari Jambi.
- Sağlam, H. N. (2023). Ülkemize göçle gelen bireylerin sınıf ortamlarındaki deneyimlemelerinin öğretmenler açısından araştırma bulgularının değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(30), 27-46.
- Sakız, H. (2016). Göçmen çocuklar ve okul kültürleri: Bir bütünleştirme önerisi, *Göç Dergisi*. 3 (1), 65-81.
- Şahin, E., & Çıldır, B. (2023). Göçmen çocukların okuma kültürlerine yönelik bir inceleme. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (12), 971-985.
- Şahin, H. (2020). Göç olgusu, mülteci çocukların eğitimi ve Suriyeli mülteci çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonu süreci. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 9(1), 377-394.
- Şimşek, Ü., & Kılcan, B. (2023). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, kapsayıcı eğitime yönelik tutum ve özyeterlikleri ile sınıf içi uygulamalara ilişkin algılarının çeşitli değişkenlerle karşılaştırılarak incelenmesi. *Uluslararası İnovatif Eğitim Araştırmacısı*, 3(SAYI 2), 192-213.
- Tagiyeva, S. (2023). Kapsayıcı eğitimde toplum, okul ve aile işbirliği fırsatları. *BENGE Dünya Yörük-Türkmen Araştırmaları Dergisi*, 23(1), 82-92.
- Takır, A. ve Özerem, A. (2019). Göçle gelen yabancı uyruklu öğrencilerin okul ortamında karşılaştıkları sorunlar. *Folklor/edebiyat*, 25(97), 639-657
- Tuzcuoğlu, N., & Aydın, D. (2023). Okul öncesi öğretmenlerinin kapsayıcı eğitim ile ilgili görüşleri, problemleri ve çözüm önerileri. *Temel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 27-40.
- Uluocak, G. P. (2009). İç göç yaşamış ve yaşamamış çocukların okulda uyumu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 35-44.
- Veronika V. Derzhavina, Anastasia A. Nikitina, Alexandr L. Makarov, Olga F. Piralova, Alla A. Korzhanova, Nadezhda V. Gruver, Nikolay A. Mashkin. (2021). Inclusive Education

Importance and Problems for Students Social Integration. *Current context of education and psychology in Europe and Asia*. 9(3), 11-30

- Yavuztürk, S., & Öztürk, İ. Y. (2023). COVID-19 küresel salgını sürecinde Türk eğitim sisteminde çocuklar için kapsayıcı eğitimin desteklenmesi projesi (PIKTES) kapsamında öğretici ve öğrencilerin uzaktan eğitimle Türkçe öğretimine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 280-315.
- Yıldırım Kurtuluş, H., ve Kurtuluş, E. (2022). Çocuk gözünden göç hikayesinin öyküsel terapi odağında incelenmesi: Suriyeli mülteci çocuklar. *Humanitas*, 10(19), 318-348.
- Yıldırımalp, S. & İyem, C. (2017). Suriyeli sığınmacıların toplumsal kabul ve uyum sürecine ilişkin bir araştırma. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 107-126
- Yıldız, A. (2018). Göç ve entegrasyon politikalarında vatandaşlık. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 36-67.
- Yıldız, A. (2023). Türkçe Literatürde yer alan nitel işletme çalışmalar üzerine bir sistematik literatür incelemesi. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(2), 455-482.
- Yılmaz, Y., Uysal, Ç., & Koç, H. (2019). Kapsayıcı eğitimde öğretmen, aile ve yöneticilerin rolleri. Pegem Akademi.